

FORUM Idéburna
organisationer med
social inriktning

Civilsamhället för en hållbar framtid

Spotlight-rapport om den
sociala dimensionen av
Sveriges genomförande
av Agenda 2030

Innehåll

Sammanfattning	2
Sveriges rapport 2021 missar civilsamhället	2
Civilsamhällets betydelse för en hållbar utveckling	2
Civilsamhällets roll i omstarten efter pandemin	3
Prioriterade rekommendationer till regeringen	4
Introduktion	5
Svensk introduktion	5
Introduction in English	5
Bakgrund och syfte	6
Mål 1 – Ingen fattigdom	9
Mål 10 – Minskad ojämlikhet	14
Mål 17 – Genomförande och globalt partnerskap	19
Rekommendationer	24

Sammanfattning

I denna rapport presenterar Forum – idéburna organisationer med social inriktning perspektiv och rekommendationer framåt för Sveriges riksdag och regering med särskilt fokus på den sociala dimensionen av Agenda 2030. Rapporten kompletterar Sveriges frivilliga rapportering till det globala högnivåmötet för hållbar utveckling – och fördjupar analysen utifrån civilsamhällets perspektiv, bland annat kring måluppfyllelse och förutsättningarna för en hållbar utveckling där ingen lämnas utanför.

Forum har valt att granska regeringens rapportering och genomförande av Agenda 2030 utifrån mål 1 (Ingen fattigdom), mål 10 (Minskad ojämlikhet) och mål 17 (Genomförande och globalt partnerskap).

Sveriges rapport 2021 missar civilsamhället

Sveriges frivilliga granskning av genomförandet av Agenda 2030 för 2021 innehåller beskrivningar av civilsamhället som innovatörer, kunskapsförmedlare och pådrivare. Den lyfter också aspekter kring samarbetet med civilsamhället för genomförandet av Agenda 2030, liksom fördelen med att föra dialog med paraplyorganisationer. Samtidigt missar rapporten att spegla civilsamhällets fulla bredd och centrala roll i olika sociala hållbarhetsfrågor och förutsättningarna som civilsamhället behöver för att kunna vara detta bidrag. Till exempel missar rapporten att tillräckligt belysa de grupper av människor som riskerar att lämnas utanför i hållbarhetsarbetet, såsom hemlösa, papperslösa, asylsökanden samt utsatta EU-medborgare. Och samtidigt som rapporten lyfter att antalet hushåll med ekonomiskt bistånd har minskat de senaste fem åren, beskriver många organisationer att antalet personer som söker stöd hos dem ökar. Här finns glapp som saknar såväl tydliga förklaringar som åtgärder framåt. Forum bedömer att olika sektorer i samverkan kan möta de samhällsutmaningar vi står inför. Det är av yttersta vikt att civilsamhällets perspektiv involveras i framtida analyser, utredningar och bedömningar som görs avseende arbetet med den sociala dimensionen i genomförandet av Agenda 2030.

Civilsamhällets betydelse för en hållbar utveckling

Över fyra miljoner svenskar är ideellt aktiva i någon av det svenska civilsamhällets omkring 250 000 föreningar och organisationer. Dessa verksamheter spelar stor roll för det svenska samhällets utveckling av sociala nätverk, folkhälsa och folkbildning, samt kompetens i organisering utifrån demokratiska principer. Här stärks tilliten mellan människor, en grundförutsättning för ett sammanhållet samhälle. Samtidigt bidrar civilsamhället till att människor i utsatta livssituationer inte riskerar att "falla mellan stolarna" och att de negativa konsekvenserna av social och ekonomisk utsatthet begränsas.¹

---

¹Forum. "I kris är civilsamhällets bidrag viktigare än någonsin, en rapport om coronapandemins konsekvenser för idéburna organisationer med social inriktning". 2020.

Civilsamhällets aktörer bör inte bli en parallell resurs som ersätter det stöd som människor har rätt till från offentlig sektor. Civilsamhället har dock i relation till välfärdsstaten en viktig uppgift som samverkanspart och behöver stå starkt för att bidra i att fånga upp de människor som de offentliga skyddsneten har svårt att nå och länka tillbaka till det offentliga skyddsnet som de har rätt till.

Öppenhet, respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande social trygghet är viktiga komponenter i genomförandet av Agenda 2030 – liksom ett civilsamhälle som bidrar till välfärden och den demokratiska utvecklingen.

Civilsamhällets roll i omstarten efter pandemin

Många av Forums medlemsorganisationer kom igång snabbt med verksamhet för att stötta utsatta grupper i pandemins spår. Vissa insatser har handlat om att avlasta den offentliga vården och omsorgen i en svår tid, behov som bedöms komma att kvarstå.² Det finns också rapporter om att organisationer nu möter personer som aldrig tidigare varit i kontakt med socialtjänsten, till exempel unga som tidigare varit timanställda och som nu tappat fotfästet och står utan arbete, mat och bostad.³

I varje stor samhällsförändring och omställning spelar civilsamhället en särskild roll. Även om det sociala skydds nätet i Sverige fungerar i stort finns det en ekonomisk utsatthet som i coronapandemins spår riskerar att förvärras. Civilsamhällets organisationer tar ett stort ansvar för samhällets mest utsatta. Samtidigt drabbas även dessa organisationer av pandemin på olika sätt, genom till exempel minskade intäkter och potentiella nedläggningar till följd av nedstängda verksamheter – vilket i sin tur drabbar alla de människor som är i behov av socialt stöd. Därför är det viktigt att även civilsamhället omfattas av viktiga stöd för en omstart efter pandemin.

---

² Forum, Giva Sverige, Famna. "Så drabbas civilsamhället av corona krisen". 2020.

³ Sveriges kristna råd. Pressmeddelande: "Kyrkorna identifierar åtta särskilt utsatta grupper under coronapandemin i ny rapport". 21 december 2020.

Prioriterade rekommendationer till regeringen

Rekommendationerna i denna rapport riktar sig till regering och riksdag, men också till de politiska partierna liksom till kommuner och regioner i landet. Regeringen måste prioritera försvaret samt vidgandet av civilsamhällets utrymme, arbeta för att säkerställa långsiktigt hållbara villkor för civilsamhällets organisationer samt verka för fler partnerskap mellan idéburna organisationer och offentlig sektor.

Nedan presenteras en prioriterad rekommendation till regeringen för respektive hållbarhetsmål. I slutet av rapporten presenteras samtliga rekommendationer i sin helhet.

Mål 1: Rekommendationer till regeringen för minskad fattigdom

Att regeringen tar fram en nationell hemlöshetsstrategi. Regeringens uppdrag till Socialstyrelsen om att lämna förslag på långsiktigt förebyggande åtgärder mot hemlöshet är ett bra första steg. I det arbetet är det viktigt att civilsamhällets perspektiv tas med.

Mål 10: Rekommendationer till regeringen för minskad ojämlikhet

Att regeringen – i enlighet med Jämlikhetskommissionens analys – beaktar civilsamhällets centrala roll i arbetet mot segregation. Rekommendationen är att regeringen ökar anslaget till myndigheten Delegation mot segregation (DELMOS) och i detta inkluderar ett fördjupat ekonomiskt stöd till civilsamhällets organisationer i form av generella bidrag.

Mål 17: Rekommendationer till regeringen för nationella partnerskap med multilaterala effekter

Att regeringen tar steg från att retoriskt stödja idéburet offentligt partnerskap (IOP) som samverkansform till att medverka till konkreta förslag som gör det juridiska läget tydligare och underlättar för ingåendet av partnerskap. Vi föreslår även att juridiska och ekonomiska förutsättningar för IOP skapas, med syfte att minska osäkerheten för såväl idéburna som offentliga parter.

Introduktion

Svensk introduktion

Agenda 2030 är den mest ambitiösa agendan för hållbar utveckling som världen någonsin antagit. Under ledordet att Ingen ska lämnas utanför har Sverige tagit stora steg för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. Sverige har ett gynnsamt utgångsläge för att genomföra en stor del av agendan men arbetet behöver värnas och utvecklas, och det är ett utgångsläge som vilar på de partnerskap och den samverkan mellan sektorer som driver agendan framåt. När Sverige nu gör sin andra frivilliga granskning till det globala högnivåmötet för hållbar utveckling, HLPF, tar civilsamhället tillfället i akt att göra egna rapporter, såsom denna rapport författad av Forum – idéburna organisationer med social inriktning.

Forum är en nationell paraplyorganisation med närmare 40 medlemsorganisationer som arbetar för civilsamhällets möjligheter att verka, med fokus på demokrati, välfärd och idéburen organisering. Forum gör i år sin första spotlight-rapport någonsin med fokus på mål 1, mål 10 och mål 17 kring den sociala dimensionen av agendan i en svensk kontext. Rapporten kompletterar Sveriges frivilliga rapportering och fördjupar analysen från civilsamhällets perspektiv kring målpuppfyllelse och vad som krävs för att vi gemensamt ska kunna nå en hållbar utveckling där ingen lämnas utanför.

Sverige har potential att vara en global förändringsaktör för en hållbar global utveckling. Öppenhet, respekt för mänskliga rättigheter, ett starkt civilsamhälle och en grundläggande social trygghet är viktiga komponenter i genomförandet av Agenda 2030. Tillsammans utgör civilsamhället en hörnsten i samhället, bidrar till ett starkt samhällskontrakt och demokratisk utveckling. Vikten av ett gemensamt ägandeskap för att genomföra målen i agendan kan inte nog understrykas. Dessutom behöver förutsättningarna för att ett brett civilsamhälle ska kunna bidra i samverkan och partnerskap – i både kris och på lång sikt – kontinuerligt belysas och säkerställas.

Introduction in English

Agenda 2030 is the most ambitious sustainable development agenda the world has ever adopted. With the underlying principle to Leave No One Behind, Sweden has taken great strides towards economically, socially, and environmentally sustainable development. Sweden has a favourable starting point for implementing a large part of the agenda, but it is something that needs to be safeguarded and developed, and it is a starting point that rests on the partnerships and the collaboration between sectors that drive the agenda forward. When Sweden now makes its second voluntary review of the global high-level political forum for sustainable development, HLPF, civil society takes the opportunity to make its own reports. The report that you have in your hand is one such report, written by the National Forum for Voluntary Organizations.

Forum is a national umbrella organization with almost 40 member organizations that work for civil society's prerequisites to be able to contribute to democracy and welfare. This year, Forum makes its first ever spotlight report focusing on Goal 1, Goal 10 and Goal 17 on the social dimension of the agenda in a national context. The report complements Sweden's voluntary review and deepens the analysis from civil society's perspective on goal fulfillment and what is required for us to be able to jointly achieve sustainable development where we leave no one behind.

Sweden has the potential to be a global player in sustainable global development. The principle of openness, respect for human rights, a strong civil society and a basic social protection for all are important components in the implementation of Agenda 2030. Civil society is a cornerstone of society, contributes to a strong social contract and democratic development. The importance of joint ownership to implement the goals in the agenda cannot be overemphasized, and the conditions for civil society as a whole to be able to contribute, in collaboration and partnership with other sectors – in both crisis and long-term – need to be continuously highlighted and ensured.

Bakgrund och syfte

Agenda 2030 är den mest ambitiösa agendan för hållbar utveckling som världen någonsin antagit. Det handlar om att till år 2030 avskaffa den extrema fattigdomen, minska ojämlikheter och orättvisor i världen och lösa klimatutmaningarna. Allt detta ska ske under ledordet att Ingen ska lämnas utanför (Leave No One Behind) på vägen dit.

Agenda 2030 har förankrats i Sveriges riksdag.⁴ Det svenska målet lyder att Sverige ska genomföra Agenda 2030 för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling genom en samstämmig politik nationellt och internationellt. Sverige får ofta goda omdömen för sitt arbete med Agenda 2030 och hållbar utveckling⁵ och har ett gynnsamt utgångsläge för att genomföra en stor del av agendan. Detta är dock ett utgångsläge som behöver värnas och utvecklas.

Redan sommaren 2020 fattades beslut om att Sverige för andra gången skulle bidra

⁴ Finansutskottet. "Sveriges genomförande av Agenda 2030". Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU28.

⁵ Sachs, Jeffrey D. et al. "Sustainable Development Report 2021". 2021.

med en nationell frivillig rapportering (Voluntary National Review, VNR) till det globala högnivåmötet för hållbar utveckling (High Level Political Forum, HLPF).⁶ Den svenska rapporten publicerades av Regeringskansliet 10 juni 2021.⁷

Gemensamt ägarskap kring den sociala dimensionen av Agenda 2030

I denna rapport presenterar Forum sina perspektiv och rekommendationer framåt för Sveriges riksdag och regering med särskilt fokus på den sociala dimensionen av Agenda 2030. Forum har valt att granska Sveriges genomförande av agendan utifrån mål 1, mål 10 och mål 17. Med mindre än nio år kvar till 2030 vill vi här bidra med perspektiv och kunskap samt föra fram synpunkter på åtgärder utifrån den bredd av organisationer som är medlemmar i Forum.

Forum är en nationell paraplyorganisation med närmare 40 medlemsorganisationer som arbetar för civilsamhällets möjligheter att verka med fokus på demokrati, välfärd och idéburen organisering. Medlemsorganisationerna har sammanlagt tusentals lokalorganisationer med verksamhet i landets alla kommuner. Tillsammans utgör dessa organisationer och ideellt aktiva en hörnsten i samhället och deras bidrag till samhället är stort.

Vikten av ett gemensamt ägandeskap för att genomföra målen i Agenda 2030 kan inte nog understrykas, och här är civilsamhället en viktig del. Regeringen konstaterade i sin handlingsplan⁸ 2018–2020, liksom i den antagna propositionen 2020⁹, att det civila samhällets aktörer har stor betydelse för att uppnå flera av de globala målen.

Forum har följt Sveriges genomförande av Agenda 2030 sedan starten. Som grund för detta engagemang ligger den gemensamma avsiktsförklaring från 2018 som Forum tillsammans med CONCORD Sverige tog initiativ till.¹⁰ Agenda 2030 ger ett gemensamt språk, förståelse och ramverk för vad vi alla behöver åstadkomma politiskt på lokal, nationell och global nivå för att skapa en hållbar utveckling av samhället. I detta arbete är civilsamhället centralt.

Agenda 2030 som integrerad del i ordinarie arbete

Det finns en pedagogisk utmaning i att arbeta och verka holistiskt liksom att översätta och omsätta agendan till att integreras och konkretiseras in i det ordinarie arbetet. Men exempel på hur detta görs och hur man integrerar perspektiv och verksamheter finns i hela civilsamhället. Forum ser att det är viktigt att Agenda 2030-arbetet görs till och är en del av befintlig verksamhet och inte behandlas som ett separat projekt för social hållbarhet. Forum ser därför Agenda 2030 som en hävstång för att åstadkomma förändringar som underlättar för idéburen organisering, ideellt engagemang och det sociala arbete som utförs i idéburna organisationer. Med Agenda 2030 uppmanas vi alla till handling,

⁶ United Nations. "The Sustainable Development Goals Report 2020". FN. 2020.

⁷ Regeringskansliet. "2021 - Sveriges genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling". 2021. (Frivilliga granskningen, VNR).

⁸ Regeringskansliet. "Handlingsplan Agenda 2030 2018-2020". 2018.

⁹ Regeringen. "Sveriges genomförande av Agenda 2030". Regeringens proposition 2019/20:188.

¹⁰ Concord Sverige. "Civilsamhället för Agenda 2030 – En gemensam avsiktsförklaring".

samarbete och samverkan eftersom arbetet för att uppnå ett hållbart samhälle är ett gemensamt ansvar.¹¹

Med civilsamhälle åsyftas i denna rapport den arena – skild från staten, näringslivet och familjen – där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen. Här ingår ideella föreningar, icke vinstutdelande organisationer inom välfärden, stiftelser och trossamfund, men även nätverk samt andra former av engagemang¹².

Rapportens avgränsningar

Forum är en paraplyorganisation för civilsamhällesorganisationer med social inriktning. Därför ligger fokus i denna rapport på just den sociala dimensionen av Agenda 2030, specifikt i en svensk kontext.

Forums medlemmar arbetar brett med Agenda 2030 och med flera av de globala målen, men här avgränsas perspektiven till mål 1 (Ingen fattigdom), mål 10 (Minskad ojämlikhet) och mål 17 (Genomförande och globalt partnerskap). De underlag som denna rapport baseras på kommer från Forums medlemmar och andra aktörer, i huvudsak mellan 2020 och 2021. Ett viktigt underlag har varit Statistiska centralbyråns rapport "Lämna ingen utanför".¹³

Forus international¹⁴ har producerat riktlinjer för hur man som civilsamhällesaktör ska ta sig an en spotlight- eller skuggrapport. Dessa riktlinjer har beaktats i den mån det har varit möjligt.¹⁵

---

¹¹ Forum. Agenda 2030 – Forums remissvar på "Agenda 2030 och Sverige" "Världens utmaning – världens chans" SOU 2019: 13. 2019.

¹² Regeringen. "En politik för det civila samhället". Regeringens proposition 2009/10:55.

¹³ SCB, Statistiska centralbyrån. "Lämna ingen Utanför. Statistisk lägesbild av genomförandet av Agenda 2030 i Sverige". Oktober 2020.

¹⁴ Forus International är ett globalt nätverk bestående av 69 nationella paraplyn/plattformar och 7 regionala koalitioner med ett specifikt uppdrag att bistå civilsamhället med uppföljningen och implementering av Agenda 2030.

¹⁵ Forus. "Guidelines for CSO Shadow reports – Monitoring the implementation of Agenda 2030 at national level". Juni 2018.

Mål 1 - Ingen fattigdom

Statistiska centralbyrån (SCB) beskriver fattigdom som avsaknad av resurser som medför att man inte har ”den levnadsnivå som anses vara allmänt accepterad i samhället”.¹⁶ Fattigdom innehåller mer än bara den ekonomiska dimensionen, såsom att ekonomisk utsatthet till exempel påverkar god hälsa, välbefinnande och möjligheter till utbildning, vilket i sin tur påverkar förutsättningarna för god livskvalitet.¹⁷ ¹⁸ Ett annat sätt att närma sig fattigdomsproblematiken är därför att tala i termer av just ”ekonomisk utsatthet”.

Oklar fattigdomsdefinition i Sverige

Det finns ingen entydig definition av hur fattigdom och ekonomisk utsatthet ska mätas i Sverige.¹⁹ I SCB:s rapport från 2020 framgår att 15 procent av befolkningen 2018 hade en låg ekonomisk standard, en fördubbling jämfört med 1995. Det beror på att medel- och höginkomsttagare har haft en bättre inkomstutveckling än låginkomsttagare.

2019 var Sverige ett av de EU-länder som hade lägst andel personer i allvarlig materiell fattigdom, vilket också framgår i Sveriges frivilliga VNR-rapport.²⁰ I vissa områden med större socioekonomiska utmaningar ligger vi dock i linje med EU genomsnittet, knappt sju procent.

Forums medlemsorganisation Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner har flera gånger lyft behovet av en relevant definition av fattigdom i Sverige. Vidare behöver en utredning tillsättas för att kartlägga fattigdomens omfattning, följt av att regeringen tar fram en nationell fattigdomsstrategi i dialog med civilsamhället.

2020 års Fattigdomsrapport från Sveriges Stadsmissioner beskriver att det finns en fattigdom i Sverige som inte syns i officiell statistik.²¹ Vidare kritiserar organisationen att regeringens Agenda 2030-rapport från 2017 uttrycker att inte finns någon absolut fattigdom i Sverige.²² Det handlar om människor som trots att de får sina sociala rättigheter tillgodosedda genom ekonomiskt bistånd inte klarar sig ekonomiskt. Enligt Sveriges Stadsmissioners uppskattningar går 60 procent av deras insatser till människor med långvarigt ekonomiskt bistånd.²³ Två tredjedelar av Sveriges Stadsmissioners totalt 380 000 insatser utgjordes av utdelning av mat eller subventionering av mat.²⁴

Ekonomisk utsatthet i spåren av pandemin

Forum noterar att Sveriges rapport 2021 nämner att antalet hushåll med ekonomiskt bistånd har minskat de senaste fem åren. Samtidigt beskriver många organisationer att

¹⁶ SCB, Statistiska centralbyrån. ”Att mäta fattigdom”. 2017.

¹⁷ WHO. ”Programme on Mental Health, WHOQOL User Manual”. 2012.

¹⁸ SCB, Statistiska centralbyrån. ”Sverige har lägre materiell och social fattigdom än de flesta andra länder i Europa”. Statistiknyhet från SCB 2020-10-14 9.30

¹⁹ SCB, Statistiska centralbyrån. ”Att mäta fattigdom”. 2017.

²⁰ Regeringskansliet. ”2021 - Sveriges genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling”. 2021. (Frivilliga granskningen, VNR).

²¹ Sveriges Stadsmissioner. ”Fattigdomsrapporten 2020”. 2020.

²² Regeringen. ”Sverige och Agenda 2030 – rapport till FN:s politiska högnivåforum 2017 om hållbar utveckling”. Juni 2017.

²³ Karlsson, Magnus. ”Pandemin och icke-mottagarna”. Externa perspektiv, artikelserie 17. Delegationen mot segregation. Mars 2021.

²⁴ Sveriges Stadsmissioner. ”Sveriges stadsmissioners fattigdomsrapport 2019”. 2019.

antalet personer som söker stöd hos dem ökar. Även om det sociala skyddsnätet i Sverige fungerar i stort finns det en ekonomisk utsatthet som i coronapandemins spår riskerar att förvärras. Civilsamhällets organisationer tar ett mycket stort ansvar för samhällets mest utsatta. Forums medlemmar har vid flertalet tillfällen under året belyst den ekonomiska utsatthet som de bevittnat.

I Svenska kyrkans remissvar till utredningen om ojämlikhet, ”En gemensam angelägenhet”, framkommer att kyrkans diakoner möter människor som vänder sig till församlingarna och söker hjälp såväl i akut hemlöshet som för att kunna betala hyror och hyresskulder.²⁵

Inom Hela Människans verksamhet har man sett exempel på att äldre i ekonomisk utsatthet söker sig till kyrkor och frivilligorganisationer istället för till offentliga aktörer.²⁶ Även Svenska kyrkan ser som konsekvens av den ökade arbetslösheten under pandemin att fler nya arbetslösa söker sig till deras verksamheter och beskriver att de är i behov av akut ekonomiskt stöd.

Analysen från Forums medlem IOGT-NTO och deras globala nätverk visar att alkohol påverkar 14 av 17 mål inom Agenda 2030 på ett negativt sätt och när det gäller fattigdom är kopplingen tydlig. Detta gäller även i Sverige då olika hälsoproblem, som missbruk, kan leda till en avsevärt försämrad familjeekonomi och än större svårigheter att ta sig ur fattigdom. IOGT-NTO i Sverige gör stora insatser för människor med egen missbruks- och beroendefarenhet som genom en återintegrering in i samhället också förbättrar möjligheterna till en rimlig ekonomi.²⁷

Kvinnor och barn utsatta i högre grad

Precis som i SCB:s och Sveriges rapport 2021 ser civilsamhällets organisationer att ekonomisk utsatthet påverkar grupper av människor på olika sätt. Flera organisationer larmar om allt fler människor i behov av stöd, däribland kvinnojourerna och Sveriges Stadsmissioner.²⁸

Brottsofferjouren²⁹ har sett en ökning i antalet ärenden, liksom Terrafem³⁰, Roks (riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige), Unizon³¹ och Rädda Barnen.³² Rädda Barnens rapport från 2021 lyfter att arbetslöshet och ekonomisk utsatthet bland föräldrar är en riskfaktor för att barn ska utsättas för våld i hemmet.³³ Många studier visar också på ett tydligt samband mellan alkohol och förekomsten av våld där uppskattningar av andelen partnervåld som är alkoholrelaterat varierar mellan länder, från

²⁵ Svenska kyrkan. Svenska kyrkans remissvar till utredningen ”En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46) Fi2020/03418”. 2020.

²⁶ Sveriges kristna råd. ”Utsatthet i pandemitid – kyrkornas bild 2020”. 2020.

²⁷ IOGT NTO. ”Faktablad: Alkohol och Agenda 2030”. Kunskapscenter alkohol och Agenda 2030. 2020.

²⁸ Forum. ”I kris är civilsamhällets bidrag viktigare än någonsin”. 2020.

²⁹ Barlind, Sofia. ”Brottsofferjourens statistik verksamhetsåret 2020”. Brottsofferjouren Sverige. 2021.

³⁰ Terrafem. Facebook-inlägg 21 april 2021.

³¹ Jämställdhetsmyndigheten. ”Covid-19 och våldsutsatthet”. Slutrapport av uppdrag A2020/01001/JÄM. Rapport 2021:8. 2021.

³² Jämställdhetsmyndigheten. ”Covid-19 och våldsutsatthet”. Slutrapport av uppdrag A2020/01001/JÄM. Rapport 2021:8. 2021.

³³ Rädda Barnen. Pressmeddelande: ”Inför årsdagen av coronapandemin släpper Rädda Barnen en ny rapport: För många har stora delar av livet satts på paus”. 2021.

48 till 87 procent.³⁴

Sveriges Kvinnolobby, där flera av Forums medlemmar ingår, lyfter i sin skuggrapport till Kvinnokonventionen 2021 att äldre kvinnor – mer än äldre män – har större risk för att hamna i ekonomisk utsatthet på grund av låg pension. Allra lägst pension har ensamstående äldre kvinnor.³⁵

Kvinnojoursrörelsen har lyft behovet av att det införs lättnader i inkomstkraven för våldsutsatta kvinnor som tvingats fly sitt hem samt att det byggs lägenheter som kvinnor, med eller utan barn, har råd att bo i.

Barns rätt till en skälig levnadsstandard

Rädda Barnens studie om barn och fattigdom från 2020 bekräftar att risken för ekonomisk utsatthet är tre gånger så stor bland utrikesfödda eller barn till utrikesfödda föräldrar.³⁶ I såväl socialtjänstlagen som i Barnkonventionen – som nu är svensk lag – stipuleras barns rätt till en skälig levnadsstandard.

Rädda Barnen har flertalet gånger påpekat att det finns skäl att ifrågasätta socialtjänstens tolkning av begreppet ”skäligt” och rätten till en ”skälig levnadsstandard”. Därför är det viktigt att regeringen uppdrar till Socialstyrelsen att utreda begreppet ”skäligt”. Socialstyrelsen behöver tydliggöra innebörden, definitionen och skyldigheten att beakta rätten till en ”skälig levnadsstandard” på miniminivå utifrån barns egna beskrivningar och erfarenheter.

Papperslösa och asylsökanden utanför statistiken

SCB har belyst problematiken kring att vissa av de grupper som riskerar att lämnas utanför i genomförandet av Agenda 2030 är svåra att undersöka, något som bekräftas i andra rapporter från civilsamhället.^{37 38 39} De flesta av dessa grupper nämns inte under mål 1 i Sveriges rapport.

Användningen av befolkningsregistret som underlag i uppföljningen gör också att vissa grupper faller utanför många statistiska undersökningar.⁴⁰ De grupper som hamnar utanför det sociala skyddsnätet är dock desto synligare för de organisationer i civilsamhället som ger dem stöd.⁴¹ Gruppen papperslösa till exempel, som sällan vågar ta kontakt med sociala myndigheter eller sjukvård eftersom de inte har tillstånd att vistas i Sverige, söker sig istället till verksamheter som drivs av civilsamhället.⁴²

En annan utsatt grupp är asylsökande. Flera av Forums medlemmar har påtalat brister

³⁴ IOGT NTO. ”Faktablad: Alkohol och Agenda 2030”. Kunskapscenter alkohol och Agenda 2030. 2020.

³⁵ Sveriges kvinnolobby, CEDAW-nätverket. ”Kvinnor i Sverige 2021 – En granskning av hur Sverige lever upp till Kvinnokonventionen”. 2021.

³⁶ Salonen, Tapio. ”Millenniebarnen – en studie om ekonomisk utsatthet bland barn under hela uppväxten”. Rädda Barnen. 2020.

³⁷ Karlsson, Magnus. ”Pandemin och icke-mottagarna”. Externa perspektiv, artikelserie 17. Delegationen mot segregation. Mars 2021.

³⁸ Sveriges Stadsmissioner. ”Hemlös 2020”. 2020.

³⁹ SCB, Statistiska centralbyrån. ”Lämna ingen Utanför”. Statistisk lägesbild av genomförandet av Agenda 2030 i Sverige. Oktober 2020.

⁴⁰ SCB, Statistiska centralbyrån. ”Lämna ingen Utanför”. Statistisk lägesbild av genomförandet av Agenda 2030 i Sverige. Oktober 2020.

⁴¹ Karlsson, Magnus. ”Pandemin och icke-mottagarna”. Externa perspektiv, artikelserie 17. Delegationen mot segregation. Mars 2021.

⁴² Sveriges kristna råd. ”Utsatthet i pandemitid – kyrkornas bild 2020”. 2020.

i utformning och nivå på dagersättning för asylsökande. Den statliga utredningen "En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46)" rekommenderar att dagersättningen behöver höjas. Samma behov lyfts av flera av Forums medlemmar som påpekar att ersättningen behöver höjas så att en större del av de basala behoven täcks. Samma behov lyfts av Forums medlemmar.

Agenda 2030 är en global agenda som rör alla och som fastställer att ingen ska lämnas utanför. Att avskaffa fattigdom i alla dess former överallt, som målet uttrycker det, innebär aldrig att vi ska missa hur fattigdom tar sig uttryck och existerar i Sverige. Målet handlar i högsta grad om att skapa bättre förutsättningar för alla, överallt.

Behov av stärkta insatser för utsatta EU-medborgare

Andra grupper som civilsamhället möter i behov av stöd är utsatta EU-medborgare. I sin granskningsrapport till FN:s råd för mänskliga rättigheter, "Universal Periodic Review 2019", lyfte Civil Rights Defenders särskilt utsatta EU-medborgares boendesituation.⁴³

Rekommendationer kring att stärka insatserna för att skydda de mänskliga rättigheterna för utsatta EU-medborgare som befinner sig i landet antogs av Sverige 2020. Samtidigt avvisades vissa av rekommendationerna kring ett antal specifika rättigheter, såsom rätten till vård, en fråga som blir central i tider av en pandemi.⁴⁴

Strategi mot hemlöshet saknas

De som lever i hemlöshet, oavsett om de är EU-medborgare, papperslösa eller svenska medborgare, har drabbats hårt av pandemin då de haft svårt att följa regeringens rekommendationer. När det gäller hemlöshet har Sverige, enligt en rapport från Sveriges Stadsmissioner⁴⁵, en högre andel hemlösa per tusen invånare än Danmark, Norge och Finland.

Den senaste kartläggningen från Socialstyrelsen från 2017 beräknade att drygt 33 000 personer lever i hemlöshet i Sverige. Dessutom har regeringen kritiserats då en kartläggning av hemlöshet vart sjätte år inte är tillräckligt som underlag för analyser och behov framåt.⁴⁶

Sverige har sedan 2009 saknat en nationell hemlöshetsstrategi. Enligt Forums medlem Sveriges Stadsmissioner har det inneburit att arbetet med att förebygga och motverka hemlösheten inte kunnat samordnas och effektiviseras tillräckligt, eller följas upp av staten. Det finns ett behov av att ta ett större ansvar för att bryta hemlösheten och skapa möjligheter för människor i hemlöshet att komma till ett boende. I detta arbete med att ta fram en modell för "social housing" är det viktigt att inkludera civilsamhällets perspektiv. Sveriges frivilliga rapport om arbetet med Agenda 2030 för 2021 nämner regeringens uppdrag till Socialstyrelsen om att lämna förslag på långsiktigt förebyggande åtgärder mot hemlöshet. Forum bedömer detta som ett välkommet första steg.

⁴³ Civil Rights Defenders. "Joint submission to the UN Universal Periodic Review of Sweden – 35th Session of the UPR Working Group of the Human Rights Council". 2020.

⁴⁴ Amnesty. "Ris och ros till regeringen från Amnesty: "Mycket återstår när det gäller att säkerställa mänskliga rättigheter för alla i Sverige". 2020.

⁴⁵ Stockholms stadsmission. Webbartikel: "Stadsmissionen lägger grunden till ny nationell strategi mot hemlöshet". 2020.

⁴⁶ Sveriges stadsmissioner. "Hemlös 2020". 2020.

Luckor i socialförsäkringssystemet

Trots att det finns ett universellt socialt grundskydd för alla – vilket Sveriges frivilliga granskning av genomförandet av Agenda 2030 för 2021 beskriver – finns det människor i Sverige som inte får tillgång till detta grundskydd, trots att det är deras rättighet. De flesta får hjälp genom socialförsäkringssystemet, men det finns luckor som behöver kvalitetssäkras och tätas.

Civilsamhället fungerar i vissa fall som en länk till det offentliga eller en ”väg in” till socialtjänsten eftersom tröskeln ibland kan vara lägre till att ta kontakt med civilsamhället än med socialtjänsten. Detta är en funktion eller roll som bör utvecklas i samråd med socialtjänsten.

Akuta insatser är inte civilsamhällets ansvarsområde och civilsamhällets aktörer bör inte bli en parallell resurs som ersätter det stöd som människor har rätt till från det offentliga. Civilsamhället har dock i relation till välfärdsstaten en viktig uppgift som samverkanspart och behöver stå starkt för att bidra i att fånga upp de människor som de offentliga skyddsnäten har svårt att nå och länka tillbaka till det offentliga skyddsnät som de har rätt till. Därför är det också avgörande att civilsamhället har goda förutsättningar för att kunna verka och bidra, såväl i akuta situationer som på lång sikt.⁴⁷

Ny socialtjänstlag och modeller för samverkan

Den nya socialtjänstlag som föreslås kommer att ha stor påverkan på samhällets arbete för jämlikhet och mot fattigdom. För att socialtjänsten ska kunna bli mer hållbar, effektiv och högkvalitativ är just samverkan med de idéburna välfärdsaktörerna i civilsamhället en nödvändig pusselbit.

Forum har därför tillsammans med intresseorganisationen Famna – idéburen välfärd tidigare föreslagit att det i arbetet med den nya socialtjänstlagen bör ingå att lyfta och understryka fungerande modeller för samverkan med idéburna aktörer. Detta kan åstadkommas genom till exempel idéburet offentligt partnerskap (IOP) och genom att säkerställa att civilsamhället utifrån sina förutsättningar ges rimliga möjligheter att delta i andra former av upphandlingar och partnerskap.

Samtidigt behöver vi motverka en utveckling där till exempel skyddade boenden upphandlas av vinstdrivande privata företag framför partnerskap med lokala erfarna idéburna kvinnojoursverksamheter med mångårig kunskap om skyddad boendeverksamhet.⁴⁸

⁴⁷ Forum. ”Civilsamhället och stödpaketet – en sammanställning”. 2020.

⁴⁸ Forum, Famna. Forums och Fannas Remissvar SOU 2020:47, ”Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag”. 2020.

Mål 10 – Minskad ojämlikhet

Enligt Agenda 2030 är grunden för ett hållbart samhälle en rättvis fördelning av resurser samt ekonomiskt, socialt och politiskt inflytande i samhället.⁴⁹ Genom att stärka de människor som har minst resurser och lägst inflytande bidrar vi till ökad jämlikhet och ett mer demokratiskt samhälle.

Pandemin bidrar till ökad ojämlikhet

I Sveriges frivilliga granskning av genomförandet av Agenda 2030 för 2021 beskrivs att klyftorna i Sverige har ökat och att de med högst inkomst får det allt bättre ställt. Många av Forums medlemsorganisationer har under pandemin sett och påtalat att den ojämlikhet som fanns har blivit allt mer märkbar och riskerar att förstärkas ytterligare.

Rädda Barnen visar till exempel i en rapport att barn och deras familjer som lever i någon form av utsatthet har svårt att följa pandemirestriktionerna, med trångboddhet och ökad ojämlikhet som resultat då barn kan hamna efter i skolarbetet.⁵⁰ I en annan rapport från Svenska Röda Korset framgår att pandemin i Sverige, vid en internationell jämförelse, har haft en oproportionerligt stor och negativ effekt på migranter. För många har pandemin inneburit ökad utsatthet, hemlöshet, bristande matsäkerhet med förhöjd risk för smitta och andra hälsoproblem, inklusive psykisk ohälsa som följd.⁵¹

Många av Forums medlemsorganisationer kom snabbt igång med verksamhet för att stötta utsatta grupper i pandemins spår. Vissa insatser har handlat om att avlasta den offentliga vården och omsorgen i en svår tid, behov som bedöms komma att kvarstå.⁵² Det finns också rapporter om att organisationer nu möter personer som aldrig tidigare varit i kontakt med socialtjänsten, till exempel unga som tidigare varit timanställda och som nu tappat fotfästet och står utan arbete, mat och bostad.⁵³

En gemensam angelägenhet

2020 presenterades Jämlikhetskommissionens uppdrag, ”En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46)”.⁵⁴ Forum bedömer att utredningen kring ojämlikhetens olika förklaringar är sakliga och trovärdiga, men ställer sig frågande till avsaknaden av civilsamhällets roll i såväl bakgrunds-beskrivning som konkreta förslag. Däremot delar Forum utredningens analys kring civilsamhällets centrala roll i arbetet mot segregation.

Forum bedömer att olika sektorer i samverkan kan möta de samhällsutmaningar vi står inför. Det är av yttersta vikt att civilsamhällets perspektiv involveras i framtida analyser, utredningar och bedömningar som görs avseende arbetet för ökad jämlikhet.

⁴⁹ United Nations Development Programme (UNDP). Webbartikel: ”Mål 10 – Minskad ojämlikhet”. Globala målen. 2021.

⁵⁰ Rädda Barnen. Pressmeddelande: ”Inför årsdagen av coronapandemin släpper Rädda Barnen en ny rapport: För många har stora delar av livet satts på paus”. 2021.

⁵¹ Red Cross, Red Crescent Global Migration Lab. ”Locked down and left out? Why access to basic services for migrants is critical to our COVID-19 response and recovery”. Red Cross Australia. 2021.

⁵² Forum, Giva Sverige, Famna. ”Så drabbas civilsamhället av coronakrisen”. 2020.

⁵³ Sveriges kristna råd. Pressmeddelande: ”Kyrkorna identifierar åtta särskilt utsatta grupper under coronapandemin i ny rapport”. 21 december 2020.

⁵⁴ Regeringskansliet. ”En gemensam angelägenhet”, SOU 2020:46. 2020.

Geografisk hemvist som grund för segregation

I enlighet med Sveriges frivilliga granskning av genomförandet av Agenda 2030 för 2021 bekräftar Forums medlemsorganisationer hur ojämlikheten tar sig segregande uttryck. Deltagandet i föreningar i socioekonomiskt utsatta områden idag är 61 procent jämfört med 79 procent i icke utsatta områden. Detta påverkar vilka röster som kommer till tals i det offentliga samtalet samtidigt som det stänger dörrar till reellt deltagande, inflytande och påverkan för många människor.

En individs geografiska hemvist ska inte villkora möjligheter till engagemang och demokratiskt inflytande i samhället. Skillnader i människors möjligheter till inflytande syns till exempel i hur kommuner bemöter, uppmärksammar och stödjer det lokala föreningslivet. I vissa kommuner finns exempelvis aktivitetsstöd eller möjlighet att använda biblioteken som möteslokaler medan det i andra kommuner inte görs några insatser alls.

År 2018 antog regeringen en långsiktig strategi för att minska och motverka segregation och skapa jämlika uppväxt- och levnadsvillkor och goda livschanser för alla, en strategi där segregation definieras som ett relationellt fenomen som innefattar hela staden.⁵⁵ Även de stadsdelar som har en hög andel höginkomsttagare anses vara segregerade eftersom människorna där lever skilda från människor i andra delar av staden. Men i Sveriges rapport 2021 saknas referenser till att segregation också innefattar just höginkomsttagare.

Det är viktigt att begrepp och definitioner inte enbart kopplas till de som lever i större socioekonomisk utsatthet. Det är först när vi förstår att segregation och ojämlikhet berör hela samhället som vi på riktigt kan arbeta för en större förändring.

Civilsamhället har en central roll i arbetet för minskad segregation

Genom att möjliggöra möten mellan människor utifrån gemensamma intressen och idéer om hur vårt samhälle kan bli bättre överbryggas socioekonomiska, kulturella och språkliga hinder mellan medborgare. Civilsamhället utgör här en viktig lokal arena för gemenskap och nya kontakter mellan människor med olika bakgrund. Samtidigt bidrar civilsamhället till att människor i utsatta livssituationer inte riskerar att ”falla mellan stolarna” och att de negativa konsekvenserna av social och ekonomisk utsatthet begränsas.⁵⁶

Forum rekommenderar att regeringen ökar anslaget till myndigheten Delegation mot segregation (DELMOS). Här bör även inkluderas ett fördjupat ekonomiskt stöd till civilsamhällets organisationer i form av generella bidrag för att stärka civilsamhällets viktiga arbete mot segregation – och därmed motverka ojämlikheten i samhället.

En ojämlik arbetsmarknad

Samhället står inför stora utmaningar inom arbetsmarknadsområdet, inte minst när det gäller att ge stöd till de som står längst från arbetsmarknaden. Enligt SCB:s rapport från 2020, ”Lämna ingen utanför”, är vissa grupper särskilt utsatta på arbetsmarknaden, såsom unga, vissa arbetskraftsinvandrare, asylsökande, papperslösa och personer med funktionsnedsättning.⁵⁷

⁵⁵ Regeringskansliet. ”Regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation”, Diarienummer: Ku2018/01462/D. 2019.

⁵⁶ Forum. ”I kris är civilsamhällets bidrag viktigare än någonsin, en rapport om coronapandemins konsekvenser för idéburna organisationer med social inriktning”. 2020.

⁵⁷ SCB, Statistiska centralbyrån. ”Lämna ingen Utanför. Statistisk lägesbild av genomförandet av Agenda 2030 i Sverige”. Oktober 2020.

Även Sveriges frivilliga granskning av Agenda 2030 för 2021 beskriver ojämlikheten på arbetsmarknaden. Här vill Forum specifikt lyfta den centrala roll som civilsamhället har för att kunna bistå i att nå de grupper som står längst från arbetsmarknaden. Civilsamhället återfinns här som arbetsgivare, som arena för arbetsintegration och som resurs och stöd för människor på deras väg till eller tillbaka till arbetslivet.⁵⁸

Den idéburna sektorn har lång och gedigen erfarenhet av att bedriva verksamhet som riktar sig till personer och grupper i behov av stöd och insatser relaterade till arbete och sysselsättning. En betydande andel av denna målgrupp utgörs av de som står längst från den reguljära arbetsmarknaden.

Sveriges rapport 2021 lyfter under mål 1 (framtida åtgärder) fram enskildas förmåga att nå arbetsmarknaden. För att det ska ske behöver civilsamhällets roll i samverkan beaktas. Det är även av stor vikt att Arbetsförmedlingens reformering säkerställer att civilsamhällets expertis och insatser tas till vara fullt ut genom att säkerställa att samverkansformer passar civilsamhällets logik och modeller. Framförallt gäller detta insatser gentemot grupper längst från arbetsmarknaden, vid arbetsträning och specifikt hos arbetsintegrerade sociala företag.⁵⁹

Folkbildningens och studieförbundens roll

När det gäller segregation och att möta de grupper som står långt från arbetsmarknaden har folkbildningen en viktig roll att spela, liksom i det livslånga lärandet. Just detta lyfts också fram i Sveriges rapport 2021.

Mer än en miljon människor deltar i studieförbund och i folkhögskolornas verksamhet över hela landet. Det handlar till exempel om studier i svenska för nyanlända, kurser för den som inte gått klart grundskolan eller gymnasieskolan och kurser för personer med funktionsvariation. Här spelar civilsamhället, genom studieförbunden, en central roll för att kunna nå ut brett.

Samverkansorganisationen Folkhögskolornas Serviceorganisation välkomnar i sin remiss till Agenda 2030 delegationens slutbetänkande⁶⁰ hur folkbildning lyfts som en central del av Agenda 2030-genomförandet.

Folkbildningens och studieförbundens roll för den hållbara utvecklingen är central, men flera av aktörerna inom folkbildningen varnar för att intäktsbortfall till följd av pandemin kan innebära konkurshot och nedläggning. För att detta inte ska drabba de människor som behöver den unika form av folkbildning som folkhögskolorna står för bör stödåtgärder också omfatta dessa.⁶¹

Samtidigt som vi konstaterar att civilsamhället spelar en oumbärlig roll för en hållbar samhällsutveckling är dess utrymme satt under press. Detta är tydligt i relation till studieförbunden, där det allt oftare hörs röster som argumenterar för begränsningar i

⁵⁸ Nysta. "Civilsamhällets bidrag till arbetsmarknad och kompetensutveckling". 2021.

⁵⁹ Nysta. "Civilsamhällets bidrag till arbetsmarknad och kompetensutveckling". 2021.

⁶⁰ Sveriges folkhögskolor. Yttrande angående SOU 2019:13. "Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet". 2019.

⁶¹ Forum, Giva Sverige, Famna. "Så drabbas civilsamhället av coronakrisen". 2020.

stöd samt ökad statlig kontroll och myndighetsutövning.⁶² Forum poängterar att arbetet för att förebygga brister i bidragssystemen är välkommet men måste bygga på fakta och konstruktiva samtal.

Civilsamhället erbjuder viktiga folkbildande insatser av så kallad gemenskapsfrämjande karaktär, exempelvis genom caféverksamhet eller enskilt stöd i olika former som kan ha stor betydelse för att göra livet bättre för enskilda individer.

Mycket av Forums medlemmars arbete ryms inom ramen för ett långsiktigt och förebyggande socialt arbete.⁶³ Civilsamhället främjar genom sådana inkluderande verksamheter ett gott samhälle som ger människor livskvalitet, livsmod, mening och hopp. Inte minst civilsamhällets verksamheter för barn och unga har en sådan viktig främjande funktion. Dessa mer långsiktiga insatser som folkbildningen innefattar är minst lika viktiga för att social hållbarhet ska bli verklighet och för att krisen under och efter pandemin inte ska bli långvarig.

Svårt att mäta civilsamhällets sociala arbete

Att minska ojämlikheten kräver inte bara direkta, akuta insatser utan också ett förebyggande och mer långsiktigt arbete. Att mäta civilsamhällets arbete och effekter kan vara komplext, framförallt det sociala arbete som ofta innefattar insatser kring många olika behov samtidigt och ibland utanför den uttalade kärnverksamheten. Detta sociala arbete sker i allt från idrottsföreningar, teatersällskap och schack- eller spelföreningar till trossamfund och intresseorganisationer av olika slag.

Hela den idéburna sektorns mångfald av organisationer bidrar till att skapa sammanhang för människor. Här motverkas ohälsa och intolerans, här främjas tilliten och gemenskapen. Den lokala studiecirkeln ger inte bara deltagarna ny kunskap utan också en känsla av sammanhang. Samma gäller träffen i språkkafé varje torsdag, som bland annat innebär möjligheter till språkträning, nya nätverk, mentorskap och en viktig samhällsintroduktion. Svårigheten att mäta resultatet av dessa sammanhang och möten kan försvåra satsningar på socialt arbete framåt. Därför är det viktigt att regeringen ger en relevant myndighet i uppdrag att utveckla nya modeller för social effektmätning som beaktar civilsamhällets och det ideella engagemangets förutsättningar och värde. Detta är särskilt viktigt i relation till de mätbara målen kopplat till Agenda 2030.

Pandemin är en väckarklocka

Pandemin visar tydligt att människors tillgång till en grundläggande social trygghet spelar en avgörande roll för hur allvarliga de sociala och ekonomiska effekterna av kriser blir – och hur ojämlikheten utvecklas såväl för enskilda personer och grupper som för samhällen som helhet.

Pandemin har globalt blivit en väckarklocka i synen på behovet av social trygghet⁶⁴ och idag finns en stor enighet om att social trygghet är en helt avgörande del av responsen

⁶² Forum. Webbartikel: "Angreppen på folkbildningen riskerar leda till försvagad demokrati". 2 mars 2021.

⁶³ Forum. "I kris är civilsamhällets bidrag viktigare än någonsin, en rapport om coronapandemins konsekvenser för idéburna organisationer med social inriktning". 2020.

⁶⁴ Axelsson Nycander, Gunnel. "Social trygghet för alla – nyckel i covidkrisen". Act Svenska kyrkan. 2020. (Social trygghet heter nationellt socialt grundskydd, och definieras i ILO Rekommendation 202 från 2012).

på krisen.⁶⁵ ⁶⁶ En bred koalition av civilsamhällesorganisationer stödjer nu ett förslag till en global fond för social trygghet som förbereds av bland andra FN:s särskilda rapportör för mänskliga rättigheter och extrem fattigdom.⁶⁷ Det handlar om centrala skyddsfaktorer för att motverka fattigdom, vilket gynnar både enskilda människor och hela samhällsekonomin, samtidigt som det är ett verktyg för omfördelning av resurser.

Civilsamhället länkar till trygghetssystemen

Sociala trygghetssystem inklusive ett grundskydd för alla är en av de åtgärder i hållbarhetsagendan som skapar tydligast synergier och effekt på en stor del av övriga mål.⁶⁸ Särskilt viktig är den svenska välfärdsmodellen med universellt grundskydd, snarare än endast riktade eller behovsprövade sociala stöd. Denna modell är inte bara gynnsam i att nå de som lever i utsatthet, den främjar också tilliten till samhällskontraktet och minskar ojämlikheten.⁶⁹

Samtidigt existerar risker och glapp, både i relation till de som inte nås av det grundläggande stödet och i relation till en välfärd som inte upplevs tillräcklig eller likvärdig för alla. Civilsamhället spelar här en viktig roll genom att komplettera eller länka till de offentliga trygghetssystemen.

En ökad ojämlikhet kommer att ställa större krav på ett civilsamhälle som engagerar sig i välfärdstjänster.⁷⁰ Idéburna organisationer har inte något formellt ansvar i välfärdsstaten. Men engagemang och värdegrund leder till att organisationerna tar ansvar och bidrar till ökad välfärd. Det är viktigt att det inte skapas parallella system för utförandet av välfärd som riskerar att ersätta det statliga ansvaret för välfärden.

EU:s roll för den sociala hållbarheten

En viktig del av Sveriges uppföljning inom det sociala området i arbetet mot ojämlikhet finns på EU-nivå. Forum välkomnar att Sveriges rapport 2021 talar om EU som central i genomförandet, men saknar genomgående den sociala dimensionen i förhållande till EU.

Inom EU pågår flera satsningar på den sociala ekonomin, till exempel den sociala pelarens implementering, en grön giv för Europa samt handlingsplan för cirkulär ekonomi. Dessutom finns en särskild handlingsplan för att omsätta principerna i den sociala pelaren i konkreta åtgärder.

Då EU saknar befogenheter att besluta om merparten av principerna i den sociala pelaren är det upp till medlemsländerna att säkerställa att principerna efterlevs och att målen uppnås. EU-kommissionens förhoppning är att målen kommer att bidra till

⁶⁵ World Bank. "Social Protection and Jobs Responses to COVID-19: A Real-Time Review of Country Measures". 2021.

⁶⁶ United Nations. "UNDP Report: Temporary basic income could slow COVID surge". 2020.

⁶⁷ Axelsson Nycander, Gunnel. "Social trygghet för alla – nyckel i covidkrisen". Act Svenska kyrkan. 2020. Global Coalition for Social Protection Floors. "Civil Society Call for a Global Fund for Social Protection to respond to the COVID-19 crisis and to build a better future". 2021.

⁶⁸ European Commission. "Social Protection across the Humanitarian-Development Nexus. A Game Changer in Supporting People through Crises". Reference Document No 26. Februari 2019.

⁶⁹ Kidd, Stephen et al. "Hit and Miss: An assessment of targeting effectiveness in social protection – Summary version with updated analysis". Act Church of Sweden, Development Pathways. Juni 2020.

⁷⁰ Wijkström, Filip. Föreläsningspresentation: "Ett samhällskontrakt under omförhandling – Nygammal roll för civilsamhället". Stockholm School of Economics.

resultatinriktade insatser och utgöra ett viktigt incitament för reformer och investeringar i medlemsstaterna på det sociala området för att minska fattigdomen.

Det är välkommet att Sveriges rapport 2021 lyfter fram ett fokus på påverkansarbete i EU som viktigt för genomförandet. Där vill Forum poängtera vikten av arbetet med handlingsplanen för den sociala pelaren men även vikten av en övergripande handlingsplan för agendan. Forum ställer sig bakom den uppmaning som rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska sociala kommittén och Regionkommittén gett och här bör Sverige verka för en gemensam strategi och en handlingsplan med konkreta mål för Agenda 2030.

Mål 17 - Genomförande och globalt partnerskap

De globala målen kan bara förverkligas genom partnerskap och samarbete. Genomförandet av målen kräver solidaritet, kapacitetsutveckling och mobilisering för att säkerställa att inget land och ingen grupp av människor lämnas utanför i utvecklingen.

I varje stor samhällsförändring och omställning spelar civilsamhället en särskild roll. Över fyra miljoner svenskar är ideellt aktiva i någon av det svenska civilsamhällets omkring 250 000 föreningar och organisationer, som spelar en stor roll för det svenska samhällets utveckling av sociala nätverk, folkhälsa och folkbildning, samt kompetens i organisering utifrån demokratiska principer. Det ideella arbetet i Sverige är stabilt och i internationella mått mätt exceptionellt stort, då 51 procent av befolkningen mellan 16 och 84 år har gjort minst en ideell insats under de senaste tolv månaderna.⁷¹

Tillit är en förutsättning för ett sammanhållet samhälle

Civilsamhällets organisationer ger människor utrymme att påverka sin egen situation, bidrar till sociala innovationer och har en viktig röstbärande funktion. Civilsamhället bidrar även till att bygga och stärka tilliten mellan människor, en grundförutsättning för ett sammanhållet samhälle. En stor del av samhällets förtroendekapital skapas genom människors engagemang i civilsamhället.

Överenskommelse om dialog med civilsamhället

I överenskommelsen om en stödstruktur för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället på nationell nivå från 2018⁷² beskrivs det civila samhället som en omistlig del av den svenska demokratin. Denna överenskommelse är en ömsesidig avsiktsförklaring som lägger grunden för en stödstruktur för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället på nationell nivå, vilket också innefattar vårt gemensamma arbete i partnerskap för en hållbar utveckling.⁷³

⁷¹ Nysta. "Välfärd i förändring: Om ideellt arbete och idéburen välfärd". 2021.

⁷² Regeringen. "Överenskommelse om en stödstruktur för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället på nationell nivå". Bilaga 1 till regeringsbeslut. 2018.

⁷³ Överenskommelsen tar sin utgångspunkt i Överenskommelsen mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området

Det är inom ramen för den överenskommelsen och vårt vidare engagemang i form av avsiktsförklaringen⁷⁴ som Forum vill verka för samarbete inom ramen för en hållbar utveckling. Referenser till denna Överenskommelse hade varit önskvärt i Sveriges rapport 2021.

Uppskjutna och inställda verksamheter på grund av pandemin

Civilsamhällesaktörer drabbas på en rad olika sätt av pandemin. Det handlar bland annat om minskade intäkter och potentiella nedläggningar till följd av nedstängda verksamheter. När organisationer drabbas ekonomiskt är det främst de människor som verksamheterna finns till för som drabbas.⁷⁵

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors (MUCF) rapport från 2021 beskriver hur civilsamhället påverkats av pandemin samt i vilken utsträckning föreningar har diskuterat att lägga ned sin verksamhet eller låta den vila. Rapporten konstaterar bland annat att en stor andel av organisationerna har fått ställa in eller ställa om sina verksamheter och att kulturföreningar uppger i högre utsträckning än övriga att de har påverkats negativt. En stor andel föreningar har tappat medlemmar under pandemin vilket har gett negativa ekonomiska konsekvenser.

Det finns också oroande tecken på att den roll som civilsamhället har som röstbärare påverkas då samma rapport visar att möjligheten att bedriva påverkansarbete har påverkats negativt av pandemin. Det riskerar att leda till att demokratin försvagas.⁷⁶

Forskning har visat att civilsamhällets roll som röstbärare – liksom dess funktion för att skapa gemenskap – har minskat över tid. Det är något som riskerar att förvärras i kris när fler tar sig an akuta välfärdsinsatser⁷⁷.

Civilsamhället behöver stöd för omstart

Under pandemin har stora insatser gjorts av staten för att stötta ekonomin, och många stödpaket och nya lagar har lagts fram för att lindra effekterna av minskade intäkter och ökade kostnader.

Civilsamhället har fått ta del av stödinsatser, såväl sådana som utformats generellt för företag eller arbetsgivare, som sådana som riktats specifikt till civilsamhällesorganisationer – framförallt med tonvikt på idrottsrörelsen och kultursektorn eller särskilda målgrupper som ansetts särskilt utsatta.

Forum välkomnar dessa insatser men har fortlöpande också haft anledning att påpeka svagheter i deras utformning, liksom avsaknaden av insatser för det breda civilsamhället,

---

och Sveriges Kommuner och Landsting (IJ2008/02110/UF), nedan kallad Överenskommelsen på det sociala området och principerna är också fastställda av riksdagen i och med beslut om propositionen En politik för det civila samhället (prop. 2009/10:55).

⁷⁴ CONCORD Sverige. "Civilsamhället för Agenda 2030 – En gemensam avsiktsförklaring".

⁷⁵ Forum, Giva Sverige, Famna. "Så drabbas civilsamhället av coronakrisen". 2020.

⁷⁶ MUCF, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. "Ett år av utmaningar ... Uppföljning av ideella föreningars villkor". 2021.

⁷⁷ Wijkström, Filip. Föreläsningspresentation: "Ett samhällskontrakt under omförhandling – Nygammal roll för civilsamhället". Stockholm School of Economics.

vars verksamheter inte kan dra nytta av de stöden.^{78 79} Utan stöd till civilsamhällets egen “omstart” efter pandemin finns det risk för att vissa verksamheter kommer att skadas permanent.

En mångfald av identiteter och roller

Civilsamhället innefattar en rad olika roller och identiteter, från hobbyföreningar och miljörättsorganisationer till trossamfund, från innovatörer till röstbärare. Ofta samexisterar flera roller och identiteter samtidigt. Att säkerställa genomförande i partnerskap för Agenda 2030 kräver inte bara kunskap om denna mångfald, det behöver också finns förutsättningar och samverkansformer som är anpassade till olika sorters organisationers varierande identiteter och roller.

Forum välkomnar skrivningar i Sveriges rapport 2021 kring samarbete med civilsamhället för genomförandet. Rapporten innehåller relevanta beskrivningar av civilsamhället som innovatörer, kunskapsförmedlare och pådrivare,⁸⁰ liksom att dialog med fördel bör ske med paraplyorganisationer, och med referenser till den avsiktsförklaring som innefattar många aktörer. Texten speglar dock inte fullt ut civilsamhället som det ser ut i sin bredd. Dessutom saknas referenser överlag i texten till de förutsättningar som krävs för att civilsamhället ska kunna utgöra den bredd av aktörer och kunna bidra i samverkan.

Dialog och samverkan som utgångspunkt för Agenda 2030

Forum välkomnar att NOD tar en mer sammanhållande roll i arbetet med Agenda 2030.⁸¹ Detta möjliggör bättre samverkan och ett bredare civilsamhällesperspektiv än bara de sektorer för agendan som Forum och CONCORD Sverige representerar.

Forum anser att Agenda 2030-delegationens förslag, liksom det som låg i den tidigare handlingsplanen, utgör fortsatt viktiga insatser för att civilsamhället ska kunna bidra fullt ut i enlighet med mål 17 och den bredare agendan.⁸² I allt fler sammanhang ser vi hur partnerskap mellan idéburna organisationer och det offentliga efterfrågas för att kunna åstadkomma nödvändiga förändringar inom ramen för arbetet med Agenda 2030. I Statskontorets rapport om Agenda 2030 påpekar till exempel många kommuner att de är beroende av andra aktörer för att kunna bidra till genomförandet av agendan lokalt, däribland civilsamhället.⁸³

För att främja partnerskap är det viktigt att regeringen tar steg från att retoriskt stödja idéburet offentligt partnerskap (IOP) som samverkansform till att medverka till konkreta förslag som gör det juridiska läget tydligare och underlättar för ingåendet av partnerskap. Forum föreslår även att juridiska och ekonomiska förutsättningar för IOP som minskar osäkerheten för både idéburna och offentliga parter skapas. Dessutom är det av vikt att regeringen i arbetet med den nya socialtjänstlagen lyfter och understryker fungerande

⁷⁸ Wijkström, Filip. Föreläsningspresentation: ”Ett samhällskontrakt under omförhandling – Nygammal roll för civilsamhället”. Stockholm School of Economics.

⁷⁹ Famna, Forum, Giva Sverige. ”Idéer för ett brett stöd för civilsamhället – så kan regeringen svara på riksdagens beställning”. Mars 2021.

⁸⁰ Röstbärare, snarare än pådrivare, är en terminologi som civilsamhället känner sig ännu mer hemma med.

⁸¹ NOD står för ”Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället”

⁸² Forum vill poängtera vikten av mål 16 för civilsamhällets arbete, framförallt det demokratistärkande.

⁸³ Statskontoret. ”Agenda 2030 i myndigheter, kommuner och regioner. Slutrapport”. 2020.

modeller för samverkan med idéburna aktörer, till exempel idéburet offentligt partnerskap (IOP).

Som ett led i arbetet med att skapa arenor för samverkan i arbetet med agenda 2030 ser vi även ett behov av att regeringen, i enlighet med Nysta, civilsamhällets nystartsgrupp för ett nytt samhällskontrakts rekommendationer, säkerställer en bred och stark representation från civilsamhället hos alla myndigheter som har uppdrag kopplade till mänskliga rättigheter, barns rättigheter och Agenda 2030. Ett exempel är insynsrådet i den planerade myndigheten för mänskliga rättigheter.

Behov av höjda och mer långsiktiga statliga bidrag

En viktig del av förutsättningarna för att kunna verka för hållbar utveckling kräver långsiktigt hållbara verksamheter, bland annat att regeringen i enlighet med Agenda 2030-delegationens rekommendation aktivt verkar för att öka långsiktigheten i de statliga bidragen till civilsamhällets organisationer.

Det är viktigt att de statliga bidragen till civilsamhällets sociala arbete höjs och indexregleras, att andelen organisationsbidrag eller generella bidrag höjs genom en omvandling av projektbidrag samt att särskilda verksamhetsbidrag med låga medfinansieringskrav skapas, med syfte att låta idéburna aktörer testa lösningar, modeller och arbetssätt inom arbetet med Agenda 2030.

Sociala innovationer för att tackla samhällsutmaningar

Sveriges rapport 2021 lyfter betydelsen av innovation i genomförandet. Här ligger Sverige i framkant. Den stora kunskapen kring social innovation⁸⁴ som finns inom civilsamhället är också central för genomförandet. Sveriges civilsamhälle – med sin mångfald av föreningar, stiftelser, kooperativ, trossamfund, nätverk och frivilliginsatser – har en lång tradition av att utveckla innovativa lösningar på samhällsutmaningar såsom ohälsa, fattigdom, arbetslöshet och immigration, vilket uppmärksammats i flera forskningsstudier.⁸⁵

För att civilsamhällets organisationer ska kunna bidra till att tackla samhällsutmaningar genom social innovation behöver det finnas goda förutsättningar för detta oavsett organisationsform och affärsmodell. Då måste civilsamhället inkluderas i Sveriges etablerade samverkanskonstellationer för innovation och företagande, såsom nationella råd, innovationsplattformar, regionala innovationssystem och utlysningkommittéer.

Möjliga synergieffekter genom samverkan

Det handlar även om att säkerställa att samverkansformerna skapar synergier snarare än konkurrens mellan ideella, kommersiella och offentliga logiker. Detta kan underlättas genom att ta avstamp i de gemensamma visioner och principer för samverkan som fastställts i Sveriges överenskommelser på nationell, regional och lokal nivå, likväl som i

---

⁸⁴ Begreppet social innovation avser utvecklingen av nya lösningar vars främsta mål och medel är sociala, med avseende på människors välmående, inkludering och egenmakt (cf. Moulaert et al., 2013; Mulgan & Pulford, 2010). Att deras mål är sociala innebär att det främsta syftet är att förbättra människors livsvillkor och tackla aktuella samhällsutmaningar.
Lindberg, Malin. "Social innovation i civilsamhällets organisationer – kunskapsöversikt och policyrekommendationer. Entreprenörskapsforum". 2021.

⁸⁵ Lindberg, Malin. "Social innovation i civilsamhällets organisationer – kunskapsöversikt och policyrekommendationer. Entreprenörskapsforum". 2021.

regeringens politik för det civila samhället.⁸⁶ Samtidigt handlar det om att vidareutveckla och stärka de former, sammanhang och forum som redan finns.

Denna samverkan kan underlättas av ett juridiskt och politiskt klargörande om vilka "icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse" som civilsamhällets organisationer kan anlitas att utföra utan konkurrensutsättning, till exempel inom ramen för IOP. Samtidigt behöver den kvarstående konkurrenssituationen mellan olika organisationer i civilsamhället hanteras på ett rättssäkert och transparent sätt.

Agenda 2030-delegationen föreslog i sitt slutbetänkande att regeringen bör ingå ett handslag med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) med en gemensam programförklaring för det fortsatta genomförandet av Agenda 2030 på lokal och regional nivå. Forum anser att ett liknande handslag bör ingås med idéburna sektorn, med fördel genom de idéburna organisationerna i den nationella Överenskommelsen mellan regeringen och de idéburna organisationerna, för att stimulera till samverkan mellan offentliga aktörer och idéburna organisationer.

En samstämmig politik för hållbar utveckling

Forum välkomnar också att Sverige har integrerat en samstämmig politik för global hållbar utveckling i det övergripande riksdagsbundna målet för Agenda 2030. Likt CONCORD Sverige vill Forum belysa att frånvaron av en nationell handlingsplan med konkreta mål gör uppföljningen svår. Regeringen bör därför ta fram en ny nationell handlingsplan för Agenda 2030 med en samstämmig politik för hållbar utveckling som utgångspunkt och som anger hur brister i genomförandet och målkonflikter ska hanteras av regeringen. Dessutom bör det utvecklas offentliga och tidsatta handlingsplaner och riktlinjer för departementen med konkreta mål som kan följas upp, och som på ett systematiskt sätt redovisar hur de hanterar målkonflikter och brister i genomförandet.

Slutligen bör det tydliggöras i Sveriges resultatrapportering av Agenda 2030 hur Sverige arbetar med en samstämmig politik för global hållbar utveckling med fokus på hur Sverige avser att hantera mål- och intressekonflikter på kort och lång sikt.

---

⁸⁶ I februari 2018 signerade den svenska regeringen och representanter för det civila samhället en överenskommelse som ersätter den tidigare Överenskommelsen inom det sociala området. Den nya strukturen för samverkan, [NOD \(Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället\)](#), öppnar för dialog och samråd inom fler sakpolitiska områden och innebär nya möjligheter för samverkan. Medan Överenskommelsen inom det sociala området arbetade på tre nivåer, alltså nationellt, regionalt och lokalt.

Rekommendationer

Det är i samverkan med den idéburna sektorn som verklig förändring kan åstadkommas, både i lokalsamhället och på global nivå.⁸⁷ Ett framgångsrikt Agenda 2030-arbete kan främja tillit, skapa gemenskap och bidra till hoppfullhet framåt. Civilsamhället utgör en grundbult och en förutsättning för detta arbete.⁸⁸

Forum bedömer att en aktiv civilsamhällespolitik, med syfte att stärka civilsamhällets roll i samhället på flera olika plan, är mycket viktig för att sektorn ska kunna bidra i högre grad inom Agenda 2030.

De rekommendationer som finns nedan riktar sig till regeringen, men de behöver också drivas av de politiska partierna, av riksdagen, av kommuner och regioner. Regeringen måste prioritera försvaret samt vidgandet av civilsamhällets utrymme, arbeta för att säkerställa långsiktigt hållbara villkor för civilsamhällets organisationer samt verka för fler partnerskap mellan idéburna organisationer och det offentliga i genomförandet av Agenda 2030, lokalt såväl som regionalt och nationellt. Att regeringen inser och tillvaratar kraften i det svenska civilsamhället kommer att bli direkt avgörande för om Sverige ska nå de globala målen eller inte.

Rekommendationer till regeringen för minskad fattigdom

- Att regeringen tar fram en nationell hemlöshetsstrategi. Regeringens uppdrag till Socialstyrelsen om att lämna förslag på långsiktigt förebyggande åtgärder mot hemlöshet är ett bra första steg. I det arbetet är det viktigt att civilsamhällets perspektiv tas med.
- Att regeringen tar fram en nationell fattigdomsstrategi i dialog med civilsamhället. Att man i det tillsätter en utredning eller motsvarande för att fullt ut kartlägga fattigdomen i Sverige. Dessutom behöver Sverige en relevant definition av fattigdom i Sverige, vilket bör ingå i utredningens uppdrag.
- Att regeringen uppdrar till Socialstyrelsen att utreda begreppet "skäligt", angivet i såväl socialtjänstlagen som Barnkonventionen. Socialstyrelsen behöver tydliggöra innebörden, definitionen och skyldigheten att beakta rätten till en 'skälig levnadsstandard' på miniminivå utifrån barns egna beskrivningar och erfarenheter.
- Att regeringen inför lättnader i inkomstkraven för de som är utsatta för våld i nära relationer, samt att det byggs lägenheter som de som är våldsutsatta, med eller utan barn, har råd att bo i.
- Att regeringen höjer dagersättningen för asylsökande, vilket även föreslås i den statliga utredningen "En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46)".

⁸⁷ Forum. Webbartikel: "Agenda 2030-delegationens slutbetänkande ute på remiss". 2019.

⁸⁸ Svenska kyrkan. "Betänkandet Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet (SOU 2019:13) (M2019/00661/S)". 2019.

Rekommendationer till regeringen för minskad ojämlikhet

- Att regeringen – i enlighet med Jämlikhetskommissionens analys – beaktar civilsamhällets centrala roll i arbetet mot segregation. Rekommendationen är att regeringen ökar anslaget till myndigheten Delegation mot segregation (DELMOS) och i detta inkluderar ett fördjupat ekonomiskt stöd till civilsamhällets organisationer i form av generella bidrag.
- Att regeringen uppdrar åt Arbetsförmedlingen att utöka och utveckla partnerskapet med civilsamhällets organisationer inom området för arbetsmarknadsutbildning samt med arbetsintegrerade sociala företag för att stödja de människor som står långt ifrån arbetsmarknaden.
- Att regeringen ger relevant myndighet i uppdrag att utveckla nya modeller för social effektmätning som beaktar civilsamhällets och det ideella engagemangets förutsättningar och värde.
- Att regeringen använder EU som hävstång för det nationella uppföljningsarbetet. Här bör arbetet med EU:s handlingsplan för den sociala pelaren⁸⁹ vara centralt för att säkerställa sociala rättigheter då dess målsättning är samma som agendan år 2030.
- Att regeringen verkar för en gemensam EU-strategi för att säkerställa uppföljningen av Agenda 2030 genom en gemensam strategi och en handlingsplan med konkreta mål.

Rekommendationer till regeringen för nationella partnerskap med multilaterala effekter

- Att regeringen i enlighet med Agenda 2030-delegationens rekommendation aktivt verkar för att öka långsiktigheten i den statliga bidragsgivningen till civilsamhällets organisationer. Att de statliga bidragen till civilsamhällets sociala arbete höjs och indexregleras. Att andelen organisationsbidrag eller generella bidrag ökar genom en omvandling av projektbidrag och att särskilda verksamhetsbidrag med låga medfinansieringskrav skapas med syfte att låta idéburna aktörer testa lösningar, modeller och arbetssätt inom arbetet med Agenda 2030.
- Att regeringen – i enlighet med Agenda 2030-delegationens rekommendation – främjar och underlättar för samverkan mellan det offentliga och civilsamhället. Vi föreslår därför:
  1. att regeringen tar steg från att retoriskt stödja idéburet offentligt partnerskap (IOP) som samverkansform till att medverka till konkreta förslag som gör det juridiska läget tydligare och underlättar för ingåendet av partnerskap. Vi föreslår även att juridiska och ekonomiska förutsättningar för IOP som minskar osäkerheten för både idéburna och offentliga parter skapas.
  2. att regeringen i arbetet med den nya socialtjänstlagen lyfter och understryker fungerande modeller för samverkan med idéburna aktörer, till exempel idéburet offentligt partnerskap (IOP).
  3. att regeringen säkerställer att det finns samverkansformer som är anpassade till olika sorters organisationer och deras varierande roller som bland annat röstbärare och utförare så att det skapas synergier snarare än konkurrens mellan ideella, kommersiella och offentliga logiker. I detta bör man ta avstamp i redan fastställda överenskommelser mellan det offentliga och civilsamhället.

⁸⁹ Europeiska kommissionen. "Europeiska pelaren för sociala rättigheter – 20 principer". 2017.

Det behövs ett juridiskt och politiskt klargörande om vilka "icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse" som civilsamhällets organisationer kan anlitas att utföra utan konkurrensutsättning, till exempel inom ramen för IOP.

4. att regeringen ger NOD ett långsiktigt och utökat uppdrag för att ytterligare stärka dialogen och samverkan mellan regeringens myndigheter och civila samhällets organisationer.
  5. att regeringen ser till att uppdraget till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) utvecklas och förstärks till att ytterligare höja kunskapen om civilsamhället hos myndigheter och kommuner. Vi ser ofta att kunskap om civilsamhället inom myndigheter och kommuner är en förutsättning för samverkan.
  6. Att regeringen inkluderar civilsamhället i Sveriges etablerade samverkanskonstellationer för innovation och företagande, såsom nationella råd, innovationsplattformar, regionala innovationssystem och utlysningkommittéer.
- Att regeringen tar fram en ny nationell handlingsplan för Agenda 2030, med en samstämmig politik för hållbar utveckling som utgångspunkt, som prioriterar samverkan med civilsamhället i genomförandet och som anger hur brister i genomförandet och målkonflikter ska hanteras av regeringen.
  - Att regeringen, i enlighet med Nystas rekommendationer, säkerställer en bred och stark representation från civilsamhället hos alla myndigheter som har uppdrag kopplade till mänskliga rättigheter, barns rättigheter och Agenda 2030. Ett exempel är insynsrådet i den planerade myndigheten för mänskliga rättigheter.⁹⁰
  - Att regeringen utvecklar offentliga och tidsatta handlingsplaner och riktlinjer för departementen, med konkreta mål som kan följas upp, och som på ett systematiskt sätt redovisar hur de hanterar målkonflikter och brister i genomförandet.
  - Att regeringen tydliggör i Sveriges resultatrapportering av Agenda 2030 hur Sverige arbetar med en samstämmig politik för global hållbar utveckling med fokus på hur Sverige avser att hantera mål- och intressekonflikter på kort och lång sikt.

---

⁹⁰ Nystarapporten: Civilsamhällets svar på hur vi kan stärka samhällskontraktet, demokratin och välfärden, <https://nysta.nu/>